

pigt igennem de sidste 2-3 generationer. Sådanne drastiske ændringer i sygdomsmønsteret over kort tid kan kun skyldes miljøændringer i videste forstand og kan ikke alene forklares ved udsættelse for kemiske stoffer. Kræftforekomst skyldes påvirkning fra mange faktorer, hvor f.eks. arv og livsstil også er væsentlige faktorer.

Med hensyn til effekter på miljøet er der påvist en sammenhæng mellem udsættelse for hormonforstyrrende stoffer og kønsforstyrrelser hos dyr. Der er set kønsforstyrrelser, tvekhønethed, nedsat formeringsevne og immundefekter hos vildtlevende dyr i områder, hvor der er forurening med store koncentrationer af hormonforstyrrende stoffer. Effekter er blandt andet set hos havsnegle, marsvin, fisk, fugle og pattedyr.

B. Initiativer.

I 1996 udarbejdede Miljøstyrelsen en status for »Kemiske stoffer med østrogen-hormonlignende effekter«. I perioden 1997-2000 støttede Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd 8 projekter under programmet »Hormonlignende stoffer«, og i årene 1996-2000 blev Forskningscenter for Østrogenlignende stoffer etableret under Det Strategiske Miljøforskningsprogram.

Danmark er stadig med fremme i forskningen og udviklingen på dette område, især når det gælder udvikling af nye testmetoder. Danmark har i mange år arbejdet målrettet i forhold til de problematiske kemikalier, heriblandt flere stoffer med hormonforstyrrende effekter.

EU-Kommissionen fremlagde i 1999 en strategi for hormonforstyrrende stoffer. Strategien fokuserer på behovet for yderligere forskning, internationalt samarbejde, oplysning af befolkningen og en politisk indsats. Selve strategien er bygget op med en række tiltag på kort, mellem- og lang sigt.

Indsatsen på kort sigt, det vil sige 12-18 måneder, drejer sig blandt andet om at udarbejde en prioriteret liste over relevante kemiske stoffer, der skal undersøges yderligere for deres effekter på hormonsystemet.

Indsatsen på mellemlang sigt (2-5 år) er blandt andet udvikling af nye testmetoder til identifikation af stoffers hormonforstyrrende effekter.

Indsatsen på lang sigt (5-10 år) fokuserer blandt andet på, at viden om de hormonforstyrrende stoffer skal inddrages i den eksisterende

kemikaliregulering og styringsinstrumenter skal vurderes og implementeres i relevante EU-direktiver.

Den første status for strategien kom i sommeren 2001. Der er blevet udarbejdet en kandidatliste på 553 stoffer. Kandidatlisten er dynamisk og giver mulighed for at medtage og udelukke stoffer, efterhånden som der kommer mere viden om stofferne. 118 af disse stoffer er allerede forbudt, begrænsede eller under særlig vurdering af myndighederne, 12 stoffer er hverken begrænsede eller underkastet nærmere undersøgelser, og for 435 af stofferne er data utilstrækkelige til at afgøre stoffernes hormonforstyrrende effekter.

EU-Kommissionen er ved at indsamle data og undersøge stofferne i de sidste 2 grupper nærmere. Arbejdet forventes færdigt i sommeren 2002.

USA og Japan deltager aktivt i OECD's testmetodeudviklingsprogram. Begge lande har en strategi om at inddrage hele kemikalieuniverset, og derfor arbejder de med udvikling af avancerede screeningsmodeller, hvor man kan teste et meget stort antal kemikalier for hormonforstyrrende potentiale med henblik på prioritering til yderligere testning. Arbejdet har vist sig at være noget vanskeligere end forudset. Der er gensidig informationsudveksling mellem USA, Japan og EU på OECD-niveau.

På finansloven for 2002 er der afsat 3 mio. kr. årligt over en 3-årig periode til at styrke det videnskabelige grundlag for håndteringen af problemerne med de hormonforstyrrende stoffer.

Midlerne anvendes til at støtte udvikling af testmetoder til at forudsige effekter på menneskers sundhed og miljøet. Gode testmetoder er en forudsætning for, at der kan udvikles kriterier, som kan identificere hormonforstyrrende stoffer. Metodeudviklingen indgår i OECD's testmetodeudviklingsprogram. De første testsystemer er godt undervejs og forventes internationalt godkendt inden for 1-3 år.

I alt har man siden efteråret 1996 og frem til og med foråret 2001 undersøgt sædkvaliteten hos 1.456 unge mænd. Resultaterne heraf danner nu baggrund for en fremadrettet årlig overvågning, som med midler fra Miljøstyrelsen er påbegyndt i 2001. De første data fra denne overvågning af sædkvaliteten vil blive analyseret i løbet af 2002 og forventes afrapporteret ultimo 2002.